

Provinciale collectie beeldende kunst

1955 - 1992

Verzamelbeleid provinciale kunst- collectie in vogelvlucht

Vanaf 1955 t/m 1992 heeft de Provincie Fryslân een eigen kunstcollectie opgebouwd door het aankopen van beeldende kunst. Driemaal zijn er door de jaren heen uitgangspunten geformuleerd voor de collectieopbouw. De eerste keer was in 1955. Het uitgangspunt was simpelweg de aankoop van hedendaagse Friese beeldende kunstenaars. In 1974 wordt het collectieprofiel opnieuw bekeken en aangescherpt. Ten slotte komen er na de inventarisatie van Sies Bleeker in 2007 lijnen naar voren die door de collectie heen lopen en als uitgangspunt voor het verzamelbeleid gezien kunnen worden.

De verzameluitgangspunten in 1955

Het verzameluitgangspunt werd in 1955 als volgt geformuleerd: "Het uitgangspunt voor de collectievorming is hedendaagse Friese beeldend kunstenaars en ambachtskunstenaars. Het werk kan worden gebruikt om op ten-

toonstellingen in binnen- en buitenland een indruk te geven van Friese kunst in de tegenwoordige tijd. De Kultuerried, die herhaaldelijk gevraagd wordt dergelijke tentoonstellingen te verzorgen, heeft de ervaring, dat het buitengewoon moeilijk is, op korte termijn en voor tijdelijk, de beschikking te verkrijgen over voldoende representatief werk. Hierdoor is de gedachte opgekomen een permanente collectie, als hiervoor aangegeven, te vormen. Het zou op de Friese kunstenaars een stimulerende invloed kunnen hebben, zowel door de directe steun, gelegen in de aankoop van werk, als door het feit, dat de belangstelling voor hun werk er door zal worden verhoogd. Bedoelde collectie zou uiteraard, om actueel te blijven, regelmatig herzien en aangevuld moeten worden. Het overige werk zou kunnen dienen tot versiering van openbare gebouwen."¹ Het aankoopbudget bedroeg fl. 10.000,-.

De verzameluitgangspunten in 1974

In 1974 vertrekt de eerste voorzitter van de aankoopcommissie. Dit was reden voor reorganisatie van de commissie en om de doelstelling voor het verzamelbeleid een kritische te bekijken. De doelstelling voor aankopen van beeldende kunst is in het verleden op verschillende manieren geformuleerd. Altijd stond de decoratie van de provinciale gebouwen voorop. Maar ook andere beweegredenen speelden van het begin af aan mee. Het exposeren van een eigentijds Friese collectie is steeds ter sprake geweest. De doelstelling voor het verzamelbeleid werd voortaan als volgt geformuleerd: "het aankopen van eigentijdse Friese beeldende kunst, waaronder wordt verstaan werk van beeldende kunstenaars die in Fryslân woonachtig of werkzaam zijn, of geboren of getogen zijn."² Kortom, kunst die op de een of andere manier iets met Friesland te maken heeft. Kwaliteit is daarbij altijd een eerste oogmerk geweest. Het ging erom een zo representatief mogelijk collectie van eigentijdse Friese beeldende kunst bijeen te brengen die inhoudelijk is afgestemd op het beleid van zowel het Fries Museum als Museum het Prinsessehof. De collectie was zodanig gegroeid, dat niet alleen de uiteindelijke bestemming van de aankoop als criterium meespeelde, maar ook het aanwezige bestand van de collectie zelf, dat inmiddels tot meer als 200 voorwerpen was uitgegroeid.³

De bijdrageregeling provinciale bevordering van beeldende kunst vanaf 1985
Vanaf 1985 besluit het Rijk de "Bijdrageregeling provinciale bevordering van beeldende kunst" in te stellen. Het Rijk stelde deze regeling in omdat: "het gewenst is te bevorderen dat een adequate spreiding over het land van het aanbod en de productie van werken van beeldende kunst tot stand komt en daarmee de mogelijkheid te vergroten dat beeldende kunstenaars zelfstandig in hun bestaan kunnen voorzien."⁴ Het gaat hierbij om Nederlandse kunstenaars of langer dan twee jaar rechtmatig in Nederland wonende professionele beeldende kunstenaars.⁵ Met andere woorden, het gaat het Rijk om het bevorderen en spreiden van kunst en de mogelijkheden om kunstenaars van een inkomen te voorzien.⁶ Dit betekent dat de Provincie Fryslân vanaf 1985 jaarlijks een

bedrag van fl. 60.000,- van het Rijk krijgt om kunstwerken aan te kopen.⁷ Voor de Provincie Fryslân betekent dit dat zij met dit geld kunstwerken van beeldende kunstenaars aankopen die nog in leven zijn en in Fryslân wonen en werken. Het Rijk stelde bij deze regeling ook als eis dat "de provincie zich uitsluitend laat leiden door de beoordeling van artistieke kwaliteit, waartoe zij zich laat adviseren door onafhankelijke deskundigen."⁸ Omdat de Provincie Fryslân sinds 1955 een autonoom aankoopbeleid voerde, was er bij de Provincie Fryslân al sprake van "een commissie van onafhankelijke deskundigen", namelijk de provinciale aankoopcommissie. De provinciale aankoopcommissie kreeg daarom naast haar eigen autonome budget van fl. 40.000,- voortaan ook het aankoopbudget van fl. 60.000,- van het Rijk onder haar hoede.⁹ Het totale aankoopbudget kwam hiermee op fl. 100.000. Artistieke kwaliteit van het werk bleef voor de aankoopcommissie altijd het uitgangspunt. Het ging dus niet alleen om collectievorming als doel op zichzelf.

Het aankoopbudget gaat over naar het Fries Museum, 1993

In 1991 besluit het provinciebestuur dat het aankoopbudget (fl. 100.000,-) van de Provincie overgaat naar het Fries Museum, omdat het museum een taak krijgt op het gebied van moderne beeldende kunst. Daarnaast past het niet langer in de tijdgeest dat de Provincie werk aankoopt en toont aan publiek. Het Fries Museum zal daarom vanaf 1993, in plaats van de Provincie, de aankopen doen en de werken aan publiek tonen.¹⁰ Het Fries Museum krijgt als voorwaarde bij het budget dat er werk aangekocht dient te worden van nog in leven zijnde kunstenaars die in Fryslân wonen en werken. Vanaf 1993 worden er door de Provincie Fryslân geen kunstwerken meer aangekocht en geen verzamelbeleid meer gevoerd. Sinds 1993 is de kunstcollectie van de Provincie Fryslân statisch.

2 Provincie Fryslân, Kunst in Friesland. Een keuze uit de collectie moderne beeldende kunst aangekocht door de Provincie Friesland 1956-1979." Boek bij tentoonstelling in Fries Museum 26 januari -10 maart 1980.

3 Ibid.

4 Besluit van 4 april 1985 tot vaststellingen van een algemene maatregel van bestuur, houdende een tijdelijke bijdrageregeling provinciale bevordering van beeldende kunst. – Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden

5 Ibid. art. 2.

6 Provincie Fryslân, dossier 26295 uit 1992/1993, Nota byldzjende keunst Fryslân, 1993, paragraaf 3.6.

7 Provincie Fryslân, dossier 6788 uit 1985, Brief Fryske Kultuerried aan College van GS, 7 maart 1985.

8 Besluit van 4 april 1985 tot vaststellingen van een algemene maatregel van bestuur, houdende een tijdelijke bijdrageregeling provinciale bevordering van beeldende kunst. – Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden, art. 4b.

9 Provincie Fryslân, dossier 6788 uit 1985, brief van Fryske Kultuerried aan GS, 7 maart 1985.

10 Provincie Fryslân, dossier 26295 uit 1992/1993, Nota byldzjende keunst Fryslân, 1993, paragraaf 3.6.

Wat typeert de provinciale kunstcollectie anno 2010?

Het gaat om werken van Friese kunstenaars of van kunstenaars die langere tijd in Fryslân gewoont en gewerkt hebben (de zogenaamde Nieuwe Friezen). De provinciale collectie is een complexe verzameling van 620 kunstwerken en draagt als geheel de sporen van de sterk wisselende intenties, waarmee door de jaren heen door verschillende aankoopcommissies tussen 1955-1992 is aangekocht. De collectie biedt niet alleen een rijk gevarieerd beeld van de Friese kunstproductie in de afgelopen decennia, maar ook een inzage in de sterk wisselende 'artistieke waan van de dag'. (G. Beerda 2008)